

У 2017 році в органах соціального захисту коштів вистачило лише на 42% учасників бойових дій на Донбасі, які потребували психологічної реабілітації. Ситуація з реабілітацією військових та ветеранів АТО на сьогоднішній день краща, аніж була у 2015-2016 роках. Це пов'язано з тим, що добровольці, які повернулися з АТО, вже попрацювали з психологами та пристосувалися до мирного життя, а в бойових діях беруть участь більш підготовлені контрактники.

Колотило Мар'яна Олексіївна
kolotylo.mariana@gmail.com

АНТРОПОЛОГІЯ ВІЙНИ І МИРУ В ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОСТІ

Si vis pacem, para bellum

Корнелій Непот

Узагальнена ретроспекція війни та миру у соціально-політичному вимірі позначає їх як два протилежні громадянські стани, в яких перебувають соціальні групи, держави та їх об'єднання. Усталене тлумачення самих понять як суспільних станів наділяє кожне з них низкою атрибутів: війна традиційно асоціюється з суспільною кризою, безладом, хаосом, руйнацією; мир – спокоєм, певним рівнем досягнутих соціального благополуччя та суспільного добробуту. Зазначені вище характерні ознаки є беззаперечними у своїй очевидності, а отже не підлягають критичному переосмисленню якщо мислити їх поза тим діалектичним зв'язком, в якому війна та мир перебувають онтологічно.

Усе в навколишній дійсності актуально перебуває в певному буттєвому стані, проте імпліцитно містить в собі потенціал переходу в інший стан, стан, що за сприятливих умов актуалізується, заперечуючи існування предмета в попередньому стані. Застосування цього діалектичного протиріччя до осмислення механізмів суспільного розвитку, виявляє наступні закономірності: існуючий стан миру слід розглядати як такий, що перманентно знаходиться в «русі», а тому потребує ретельної уваги на предмет відповідності форми та змісту, недопущення його існування в псевдоформах, відповідної роботи по його збереженню та укріпленню. Суспільна реальність є такою, що встановлений/діючий мир може набирати форм «відтермінованого консенсусу»/«вежі зі слонової кістки» (Ш. Сент-Бев), за яких війна, попри беззаперечний антигуманістичний характер, стає в певній формі способом «підняття з глибин» зумисне/незумисне «затертих» екзистенційних проблем розвитку суспільства.

У суспільствах, де існує ціла низка «незагоєних ран», що слід лікувати, «неперегорнутих сторінок» минулого, що мають бути мудро перегорнуті задля спільного майбутнього, мирний (неконфліктний) стан може набирати удаваної форми, а «лад і спокій» досягатися невинуватими поступками однієї частини суспільства перед іншою. Замість публічного обговорення контраверсійних питань зі знаходженням точок дотику та консенсусного шляху подальшого розвитку, громадян перманентно переконують, що держава рухається «вірним курсом», і потрібно лише зачекати, «затягнути паски тугіше»... Останні, в свою чергу, чи то зі страху, чи то з наївності, чи то сліпої віри в «нерукотворне чудо», закривають очі

на ті проблеми, що закладені в фундаменті їх соціально-економічних негараздів – страх «перегорнути сторінки минулого», що продовжують ділити суспільство на «табори».

Але «шило в мішку не сховаєш», і коли відбувається «зустріч» з дійсністю, такою якою вона є насправді, а не в «савані самозаспокоєння», кожен опиняється перед обличчям очевидної «істини», яка апріорі мислиться «безпомилковою». Ситуація очевидності для людини дуже значима, і тут складно не погодитися з думкою А. де Сент-Екзюпері: «Ми (люди – М.К.) у владі очевидності, і тобі, наприклад, очевидна необхідність підійматися ось на цю гору, але пам'ятай: твій сусід також у владі очевидності, коли старанно підіймається на свою гору» [1, с. 138]. Сама ця очевидність дає завершену, чисту та зрозумілу картину світу кожному, а тому людина (звісно, не кожна) готова навіть життя віддати за неї за потреби. Яким чином можливо подолати холод недоброзичливості/відкритої ненависті, коли людині видається, що її сусід кожною своєю максимою (І. Кант) зневажає тебе? Ситуації конфлікту, а то й війни можна запобігти в той спосіб, коли громадянам дати зрозуміти, що вони насправді люблять одну й ту ж «картину», хоча вона на даний час може бути недостатньо увіражена, і долучити їх до її створення.

Війна «ступає на поріг» і тих держав, чії громадяни, «заколісані» досягнутим добробутом, зупиняються у власній еволюції, перетворюючись на мешканців «вежі зі слонової кістки». Суспільства без творчості, «мертві суспільства», «закостенілі в себелюбстві та задоволені накопиченим недбалі жителі оазису як образу щоденної перемоги людини над пустелею» (А. де Сент-Екзюпері). «Відмовившись витратити себе і отримуючи їжу з чужих рук, читаючи чужі вірші і не пишучи свої, вони [жителі – М.К.] зношують оазис, вкорочуючи йому віку... Вони самі прив'язали себе до годівниці в хліву.. вони приготували себе до рабства» [1, с. 66]. Що зумовило такий стан справ у цих мирних благополучних суспільствах? Переконаність у тому, що вихід на бажаний/достатній рівень суспільного благополуччя є тією точкою у своєму розвитку, де можливо зробити зупинку, і...нарешті насолоджуватися актуальним станом речей. Найприкріше, якщо розвінчання цієї ілюзії, викриття себе у власній короткозорості може відбуватися уже в умовах війни, коли ще «заспані» громадянам «мертвого міста» доводиться відвойовувати у інших народів, що прагнуть жити, свій власний простір, своє право на суб'єктність.

Що може слугувати запобіжником від «вимирання суспільств» у такий спосіб? Потужна сила творчості як дієвого життєствердного начала, в муках якої людина стає щасливою. Саме в творчості як найбільш розвиненій формі розвитку (Б. Новіков) людина продовжує вік своєї національної культури, запобігаючи експансії зі сторони носіїв інших культур. Натомість людина, що боїться «витратити» себе, перестає вчувати імпульси життя в собі, і стає байдуже-беззахисною перед тими, хто прагне жити.

Діалектичний зв'язок війни та миру визначав і продовжує визначати характер суспільного розвитку в різні періоди історії. Дослідження закономірностей їх взаємодії вказує на провідну роль антропологічного чинника у вирішенні питання

про форми існування війни і миру, трансформації їх змісту, специфіку їх кореляції тощо. Отож, будь-який дискурс війни і миру бере свій початок і завершення саме в дослідженні людини як суб'єкта та творця історії.

Список використаних джерел:

1. Де Сент-Екзюпері А. Цитадель / А. де Сент-Екзюпері. – Москва: Эксмо, 2013. – 416 с.

Кива Анна Вадимівна

студентка психолого-педагогічного

факультету КДПУ

Науковий керівник: І. М. Шимко

к. пед. н., доцент, зав. кафедри соціальної

педагогіки і соціальної роботи КДПУ

ПРОБЛЕМА МІГРАЦІЇ – ОДНЕ ІЗ ГОЛОВНИХ ЗАВДАНЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Відштовхуючись від останніх змін у сучасному соціальному та політичному житті, можна сказати, що у нашій державі з'явилися нові верства населення «переселенці», в більшій мірі «вимушені переселенці». Масштабність явища зумовила необхідність розроблення та впровадження окремого Закону, нормативно-правових документів, спрямованих на захист і підтримку прав та свобод переселенців[1 с. 174.]. У зв'язку із складною політичною ситуацією в Україні велика кількість родин змушені були терміново змінити своє місце проживання. Десятки тисяч людей змушені покинути свої домівки і тимчасово переміститися в інші регіони нашої держави, пристосовувались до нових умов існування. Але, на нашу думку, держава та суспільство виявились не готовими до масштабної внутрішньої міграції і соціальна політика недостатньо сформована щодо вимушених мігрантів. Переселенці втратили джерела існування та роботу, тому можна говорити про виникнення феномену раптової бідності серед представників цієї групи. Водночас досвід інших країн свідчить, що для вимушених мігрантів характерним є високий рівень довготривалого безробіття, бідність, соціальне відторгнення та орієнтованість на використання державної фінансової допомоги як основного джерела існування. Тому соціальна сфера повинна бути спрямована на формування нових технологій діяльності щодо вирішення проблем переселенців. Проаналізувавши теоретичні дослідження, можна говорити, що існує широкий спектр невирішених проблем та потреб переселенців. Для повного поліпшення їхнього становища у суспільстві необхідна комплексна соціально-педагогічна робота.

Соціальний працівник у цій «гострій» проблемі повинен виконувати роль посередника між державою, суспільством та особистістю. В основному практика соціальної роботи зосереджується на встановленні контактів між суспільною системою та людиною, яка потребує допомоги у різних сферах її життєдіяльності. Одним із напрямів діяльності соціального працівника є